

บทความวิจัย

ความเห็นของผู้นำชุมชนต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของรัฐในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

อะหะมะ สะมาแอ*

ฮูเซน หมดหมั่น**

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเห็นของผู้นำชุมชนต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของรัฐในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ด้านการค้าระหว่างชายแดน การเกษตร การท่องเที่ยว โดยสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้างผู้นำชุมชนจำนวน 21 คน จากจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา

จากการสัมภาษณ์พบว่า 1.ด้านการค้าระหว่างชายแดน กระจุกตัวกับกลุ่มบุคคลที่มีอิทธิพลในพื้นที่ เศรษฐกิจหลัก หละหลวมในการเอาผิดกับกลุ่มธุรกิจเถื่อน เจ้าหน้าที่รัฐมีการคอร์รัปชันเอื้อประโยชน์ให้กับกลุ่มผู้มีอิทธิพล ขาดการพัฒนาส่งเสริมสินค้าโอท็อป และกลุ่มอาชีพให้เป็นรูปธรรมและยั่งยืน ขาดการพัฒนา ระบบบริการของด่านเมืองชายแดนไทยมาเลเซีย ขาดการพัฒนาและส่งเสริมกลไกที่จะเข้าถึงแหล่งทุน ขาด การส่งเสริมผลักดันให้มีการลงทุนจากภายนอกและภายใน 2. ด้านการเกษตร ขาดกลไกในการแก้ปัญหา สินค้าทางการเกษตรล้นตลาด ขาดการส่งเสริมวิทยากรด้านการเกษตรให้กับประชาชน ขาดการพัฒนากลไก ในการช่วยเหลือเกษตรกรผู้มีรายได้น้อย ไม่มีการพัฒนากลไกการแก้ปัญหาราคาผลผลิตทางการเกษตรตกต่ำ ด้วยการแปรรูปสินค้าทางการเกษตรที่ชัดเจน ไม่มีแผนนโยบายการปลูกพืชเศรษฐกิจที่ทันต่อการเปลี่ยนแปลง ของตลาด ไม่มีกลไกแก้ปัญหาชาวบ้านไม่มีพื้นที่ทำการเพาะปลูกที่ชัดเจน 3. ด้านการท่องเที่ยว ขาดการ ส่งเสริมและพัฒนาบูรณะแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ขาดการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว หละหลวม ในการควบคุมราคาและคุณภาพสินค้าในสถานที่แหล่งท่องเที่ยว ขาดการส่งเสริมกิจกรรมนันทนาการในแหล่ง ท่องเที่ยว ไม่มีการส่งเสริมให้ผู้ประกอบการมีความรู้ในเรื่องการจัดทัศนียภาพของสถานแหล่งท่องเที่ยว ขาด การเอาใจใส่เรื่องความสะอาดรวมถึงถนนสู่แหล่งท่องเที่ยว

คำสำคัญ: พัฒนาเศรษฐกิจ การค้าชายแดน เขตเศรษฐกิจพิเศษ เมืองชายแดน

* นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขารัฐศาสตร์(การปกครอง) คณะศิลปศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยฟาฏอนี

** Ph.D. รัฐศาสตร์ อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง มหาวิทยาลัยฟาฏอนี

RESEARCH

The Opinion of Community Leaders on Economic Development of Government in three Southern Border Provinces .*Ahama Sama-air***Husain Mhadmarn*****Abstract**

The objective of this research is: to study the opinions of community leaders on economic development of government in three southern border provinces, in border trading ,agricultural and tourism by unstructured interviewed 21 community leaders from Patani,Yala and Narathiwat province and analyses data in descriptive.

From interviews found that: 1. border trading; still focused on influence group from main economic areas. Loosing of mechanisms to condone illegal business groups, there are corruption of government officials that benefit to influenced groups, lack of development and promotions to be stable and sustainable of OTOP products and professional groups, lack of development service facilitate border check point system at Thai-Malay border town, lack of development mechanism for capital reaching, Lack of promotions and encourage of investment in the region from internal and external investor, 2. Agriculture; lack of development mechanisms for solving the oversupply of agricultural products, lack of promotions agricultural science for people, lack of development mechanisms for helping low-income farmers, there is no concrete mechanism or solution for solving the problem of low-price agricultural products by processing, There is no future plan for economic cropping that able to keep pace with market change , there is no concrete mechanism for solving the problem of people who have no land for cultivate.³ Tourism; lack of promotion and development of historical and natural tour, lack of tourist place promotions, carless about cleaning of tourist place including entry road side , lack of controlling the price of miscellaneous selling things and quality of foods service, lack of promotion of creative activities in tourist place, lack of promotion entrepreneurs in decorating landscaping of the tourist place.

Keywords: Economic Development, Border Trading, Special Economic Zones, Border Town.

* Student of Master Degree, Department of political science, University Fatoni

** Ph.D (political science), Department of political science, University Fatoni

บทนำ

สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ อยู่ในภูมิภาคที่ได้เปรียบ มีศักยภาพทางการค้าสูง เพราะเป็นพื้นที่ที่ติดชายแดน ซึ่งเป็นพื้นที่ที่เอื้ออำนวยในทางการค้าโดยเฉพาะกับมิตรประเทศที่มีโครงสร้างทางเศรษฐกิจที่ดีกว่า นอกจากนี้ยังเป็นพื้นที่ที่เหมาะสมกับการเกษตรมีพื้นที่ดินที่อุดมสมบูรณ์เหมาะกับการเกษตรนานาชนิด ทั้งปศุสัตว์ การเกษตร การประมงทั้งน้ำจืดและน้ำเค็ม และสามารถนำวัตถุดิบเหล่านั้นส่งเข้าไปยังโรงงานรวมทั้งการค้าระหว่างชายแดนด้วย ในส่วนของการท่องเที่ยวเกี่ยวกับโบราณสถานที่ดี เช่น มัสยิดกรือเซะ เจ้ามะลิ้ม กอเหนียว เป็นต้น หรือเกี่ยวกับแหล่งธรรมชาติ เช่น น้ำตกทรายขาว เป็นต้น พื้นที่ตรงนี้เหมาะในการลงทุนระหว่างชายแดนอย่างมาก รวมถึงประเด็นการศึกษาอิสลามนานาชาติ อาหารฮาลาล เป็นต้น และยังเป็นพื้นที่ที่ได้เปรียบมากในระบบการขนส่ง เช่น ทางราง ทางน้ำ ซึ่งมีต้นทุนที่ต่ำ ความปลอดภัยสูง และยังสามารถสร้างมลภาวะที่ต่ำอีกด้วย ดังนั้นถ้าสามารถจัดการได้ทั้งหมดย่อมจะก่อให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจอย่างมากมหาศาล ด้วยศักยภาพที่มีอยู่สามารถดูแลตัวเองและสามารถพัฒนาทุก ๆ ด้านได้

ในส่วนสำนักพัฒนาบุคลากร ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต) เรื่องแผนการพัฒนาพื้นที่พิเศษ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ปี พ.ศ.2552-2555 (2552:2-22)ระบุว่า พื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีลักษณะพิเศษทางวัฒนธรรมของประชาชนในพื้นที่ที่แตกต่างไปจากพื้นที่ส่วนอื่นของประเทศ ไทย โดยร้อยละ 75.5 เป็นชาวมุสลิมนับถือศาสนาอิสลามและนิยมพูดภาษามลายูท้องถิ่น ส่วนอีกร้อยละ 24 เป็นชาวไทยพุทธกระจายอยู่ทั่วในเขตเมือง และชนบท ซึ่งเป็นสังคมที่มีอัตลักษณ์เฉพาะและมีประวัติศาสตร์ของตนเอง

ในเรื่องความยากจน ประชาชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีปัญหาความยากจนและคุณภาพชีวิตค่อนข้างมาก ซึ่งจำนวนคนจนเพิ่มขึ้นและประสบปัญหาขาดความมั่นคงในการประกอบอาชีพ นับตั้งแต่เหตุการณ์ความไม่สงบในปี พ.ศ. 2547 จำนวนคนจนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้เพิ่มขึ้นจาก 2.63 คน ในปีพ.ศ. 2547 เพิ่มขึ้นเป็น 3.08 คน ในปีพ.ศ. 2550 หรือเพิ่มจากสัดส่วนร้อยละ 14.8 เป็น 16.9 ของประชากร โดยจังหวัดนราธิวาสและปัตตานีมีสัดส่วนคนจนใกล้เคียงกัน และอยู่ในอันดับสูงสุดของภาคใต้คือประมาณ ร้อยละ 20 ของประชากร ทั้งนี้คนจนส่วนใหญ่มีอาชีพการเกษตรและประมงพื้นบ้าน ซึ่งประสบปัญหาการประกอบอาชีพ สัดส่วนประชากรที่ยังอยู่ในข่ายความยากจนถึงจำนวน 308,600 คน หรือร้อยละ 16.9 ของประชากรทั้งสามจังหวัด (ประมาณ 1,500,000 คน) ซึ่งเป็นสัดส่วนสูงใกล้เคียงกับสัดส่วนประชากรยากจนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเชิงพื้นที่แล้ว ส่วนใหญ่พึ่งพาชีพทางการเกษตรเป็นหลัก โดยเฉพาะการประมงพื้นบ้านและการทำนา ซึ่งขาดศักยภาพและปัจจัยการผลิต ทั้งยังได้รับผลกระทบ จากสภาพความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ ทำให้ขาดความมั่นคงในการประกอบอาชีพ และมีรายได้ต่ำ ขณะที่ประชากรเหล่านี้มีครอบครัวขนาดใหญ่และมีอัตราการว่างงานสูง จึงส่งผลให้อยู่ในสถานะยากจน มีปัญหาหนี้สินและปัญหาคุณภาพชีวิตต่ำ ทั้งยังมีปัญหาสังคมอื่นๆ ตามมาโดยเฉพาะปัญหายาเสพติดที่รุนแรงขึ้น พื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีเนื้อที่ประมาณ 10,936.864 ตารางกิโลเมตร ประชากร 1,424,728 คน พื้นที่เขตชายแดนใต้ของไทยมีอาณาเขตติดต่อกับพื้นที่ทางตอนเหนือของประเทศมาเลเซียเป็นระยะทางยาวถึง 573 กิโลเมตร ประชากรทั้ง 2 ประเทศในเขตนี้ใกล้ชิดกันมาก กระทั่งบางคนเห็นว่าแม่น้ำสุโงโก-ลก ซึ่งเป็นพรมแดนธรรมชาติที่กั้นเมืองโกตาบารู (บริเวณรันตูบันยัง) ออกจากจังหวัดนราธิวาสเป็นเพียงทางระบายน้ำในฤดูน้ำหลากเท่านั้นลักษณะพิเศษของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ปัตตานี ยะลา และนราธิวาสนั้น)

คือ วัฒนธรรมของประชากรในพื้นที่ที่แตกต่างไปจากภูมิภาคส่วนอื่น ๆ ของประเทศไทย ประชากรส่วนใหญ่ นับถือศาสนาอิสลามและนิยมพูดภาษามลายูร้อยละ 79.3 หรือ 1.4 ล้านคน/ปี มีการขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วหากเทียบกับ 15-20 ปีที่แล้ว นอกจากนี้ก็เป็นชาวไทยพุทธร้อยละ 20.1 โดยมีอัตราขยายตัวของประชากรชาวไทยพุทธในพื้นที่ลดลงอย่างมากหากเทียบกับ 15-20 ที่แล้วก่อนเกิดเหตุการณ์ความรุนแรง ตั้งแต่ต้นปี พ.ศ. 2547

เหตุการณ์ เกี่ยวกับความรุนแรงที่เกิดขึ้นในจังหวัดชายแดนภาคใต้มีหลายส่วนและหลายปัจจัยที่เข้ามาเกี่ยวข้องแต่ที่เป็นข้อสันนิษฐานที่บุคคลส่วนมากให้น้ำหนักกับเรื่องหลายกรณี อย่างเช่น การลงนามในสนธิสัญญาAnglo-Siamese Treaty การที่อาณาจักรปัตตานีถูกแยกออกเป็นสองส่วน การทำรัฐประหาร การที่ชาวมลายูถูกกล่าวหาว่าเกี่ยวข้องกับกลุ่มแบ่งแยกดินแดน การมองข้ามกลุ่มขบวนการว่าเป็นโจรกระจอก การกล่าวหาว่าสหรัฐอยู่เบื้องหลังการวางระเบิดในพื้นที่ภาคใต้ตอนล่าง การกล่าวหาว่ามีขบวนการคอมมิวนิสต์ในกลุ่มขบวนการชาวมลายู การที่ไม่เปิดโอกาสให้กลุ่มวาทะหิมะมีบทบาทในพื้นที่ การที่โรงเรียนและหน่วยงานปกครองต่างๆโดนเผา การดักยิงโดยใช้มือปืนรถจักรยานยนต์เป็นพาหนะ การลอบโจมตีที่มันทางทหารในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ การขาดความเข้าใจในวัฒนธรรมของชาวมลายูในพื้นที่ การกล่าวหาว่ามีกลุ่มศาสนาสังคมนิยมและอาวุธเข้ามาในพื้นที่ การออกพระราชกำหนดฉุกเฉินคุมอำนาจในการบังคับบัญชาทหาร การกล่าวหาประชาชนผู้อพยพข้ามเข้าไปหลบภัยในเขตประเทศมาเลเซียว่าเป็นผู้ก่อการร้าย การวางระเบิดซูเปอร์มาร์เก็ต และการให้สัมภาษณ์ของประธาน Bersatu ว่า มีสาขาก่อการร้าย Al-Qaedaโจมตีเป้าหมายต่างๆ ในประเทศไทย (สุริยะ สะนิวา และคณะ,2554)

ทั้งหมดที่กล่าวมานั้นถือว่าอาจจะเป็นส่วนหนึ่งที่จะมีส่วนเกี่ยวข้องไม่น้อยก็มากแต่มีปัจจัยหนึ่งที่ผู้คนส่วนมากให้ข้อสันนิษฐานถึงปัจจัยที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ก่อการร้ายน้อยมาก ก็คือ เรื่องของเศรษฐกิจซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญของเกือบทุกสงครามที่เกิดขึ้นในประวัติศาสตร์โลกนับตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน นอกจากปัญหาความไม่สงบชายแดนใต้ ฐานะทางเศรษฐกิจของประชาชนยังอยู่ในอันดับท้าย ๆ ของประเทศ รวมถึงการศึกษา ทั้ง ๆ ที่เป็นพื้นที่ที่ได้เปรียบในหลายด้านดังที่ได้กล่าวมาแล้วในเบื้องต้น ปัญหาการติดสินบนในทุกฤดูกาลของการเลือกตั้ง ซึ่งล้วนแล้วอาจจะกลายเป็นปัญหาความมั่นคงและยังมีอย่างอื่นอีกมากมายตามมาเพราะเกิดช่องว่างระหว่างคนรวยกับคนจนนั้นมากเกินไป ดังนั้นจึงจำเป็นที่จะต้องทำการวิจัยเพื่อให้ทราบสาเหตุที่แน่ชัดและถูกต้องตามหลักวิชาการจะได้สร้างเครื่องมือในการแก้ไขปัญหา ผู้ศึกษาได้ตั้งคำถามวิจัยไว้ว่า ผู้นำชุมชนมีความเห็นต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของรัฐในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างไรบ้าง?

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1.เพื่อศึกษาความเห็นของผู้นำชุมชนต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของรัฐในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นแบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (unstructured Interview)ซึ่งกำหนดขึ้นตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์กลุ่มผู้นำชุมชนใน จังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส แบบเจาะจงด้วยตัวเอง และทำการบันทึกเสียงข้อมูลการให้สัมภาษณ์แล้วผู้ศึกษาจะทำการถอดเทปการบันทึกเสียงเป็นตัวหนังสือ แล้วทำการแยกแยะข้อมูลที่ได้มาจากการสัมภาษณ์ออกเป็นหมวดหมู่ตามประเด็นแต่ละด้านแล้วคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลการสัมภาษณ์ที่ตอบได้ครอบคลุมประเด็นที่มากที่สุดและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา

ขอบเขตของเนื้อหา

ผู้ให้ข้อมูลหลักคือ กลุ่มผู้นำชุมชนจำนวน 21 คน จากพื้นที่จังหวัดปัตตานีจังหวัดยะลา และจังหวัดนราธิวาสจากจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส ซึ่งประกอบด้วย ผู้นำที่ชาวบ้านให้ความเคารพนับถือซึ่งอาจจะมาจากการเลือกตั้งหรือผู้นำโดยธรรมชาติ ประกอบด้วย ประธานชมรม ประธานกลุ่ม ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน โต๊ะอิหม่าม เป็นต้น

ขอบเขตทางด้านเนื้อหานั้นการศึกษานี้มุ่งเน้นศึกษา ความเห็นของผู้นำชุมชนต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของรัฐในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ด้านการค้าระหว่างชายแดน การส่งเสริมด้านการเกษตรและการส่งเสริมการท่องเที่ยวในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงความเห็นของผู้นำชุมชนต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของรัฐในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ด้านการค้าระหว่างชายแดน การส่งเสริมด้านการเกษตรและการส่งเสริมการท่องเที่ยว ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย

2. นำผลการวิจัยไปแพร่ให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือผู้ที่สนใจทั่วไป

ผลการวิจัย

ผลสรุปจากการสัมภาษณ์ความเห็นของผู้นำชุมชนต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของรัฐในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีดังนี้

1.ด้านการค้าระหว่างชายแดน

-การพัฒนาเศรษฐกิจในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นลักษณะการกระจุกตัวกับกลุ่มบุคคลที่มีอิทธิพลในวงการเศรษฐกิจเพียงไม่กี่คนไม่ได้กระจายให้กับคนในพื้นที่เท่าที่ควร

-การหลอกลวงของกลไกของรัฐในการเอาผิดกับกลุ่มธุรกิจเถื่อนที่มีอยู่ในพื้นที่นอกจากนี้ผู้ให้ข้อมูลได้สะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์เกี่ยวโยงระหว่างผู้มีอิทธิพลในทางเศรษฐกิจกับคนของรัฐที่มีการเกื้อหนุนทั้งเศรษฐกิจ และการเมืองทั้งระดับท้องถิ่นและระดับชาติเป็นเหตุให้ภาพของรัฐบาลถูกมองในแง่ลบ

-ในมุมมองของผู้ให้สัมภาษณ์มองว่ารัฐกลับมองข้ามในการพัฒนาเศรษฐกิจที่เน้นให้กับคนในท้องถิ่น เช่น เรื่องการทำให้ตลาด โอท็อปสามารถที่จะเข้าไปถึงของกลุ่มอาชีพให้เป็นรูปธรรม

-ขาดการพัฒนากระบวนการอำนวยความสะดวกเมืองด่านถือเป็นปัจจัยหนึ่งในการพัฒนาเศรษฐกิจของการค้าชายแดนเช่นในความไม่สะดวกของขั้นตอนในการทำเรื่องผ่านด่านเพราะมีมากหลายขั้นตอนรวมทั้งการจัดระเบียบช่องทางเดินรถและช่องทางเดิน

-นอกจากนี้ยังพบว่าการจัดระเบียบของสถานที่จอดรถบริการสาธารณะในบริเวณด้านยังไม่มีความเป็นระเบียบและระบบของรถแท็กซี่และรถเมล์จากด้านฝั่งไทยสู่ปลายทางต่าง ๆ ยังไม่มีการกำหนดชัดเจนว่ารถไหนเป็นแท็กซี่และแสดงความชัดเจนของป้ายรถที่บอกถึงต้นทางปลายทางเอกชนหรือรถร่วมบริการหรือป้ายแสดงความเป็นเจ้าของ

-รัฐยังไม่ให้ความสำคัญในการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของเมืองด้านเพราะถือว่าเป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศเช่นกัน การจัดระเบียบของร้านค้าแผงลอยและความสะอาดรวมถึงการจัดระเบียบให้กับหญิงขายบริการ

-ขาดการพัฒนาและส่งเสริมในเรื่องของกลไกที่จะเข้าถึงแหล่งทุนสำหรับคนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้บวกกับประชาชนไม่ค่อยมีองค์ความรู้ในเรื่องของการค้าขาย ทำให้ประชาชนในพื้นที่ส่วนมากไม่สามารถที่จะหาแหล่งทุนมาลงทุนในการประกอบอาชีพได้

-ในบริเวณสามจังหวัดชายแดนใต้ยังขาดการพัฒนาและส่งเสริมในการลงทุนไม่ว่าจากภาครัฐหรือรัฐพลักดันให้เอกชนเข้ามาลงทุน อาจจะเป็นเพราะกลัวเหตุสถานการณ์ความรุนแรง

-ความหละหลวมในการในการปฏิบัติงานเจ้าหน้าที่รัฐหรือมีการคอร์รัปชันทำให้เกิดความหย่อนยานในเรื่องของกฎหมายการควบคุมสินค้าหนีภาษีที่ทะลักเข้ามาอย่างมาก

-ปัญหาการค้ายาเสพติดถือว่าเป็นปัญหาของเมืองชายแดนใต้

-มีการเลี่ยงการใช้ภาษีมาก แสดงว่ามีปัญหาในเรื่องของจิตสำนึกในการเป็นพลเมืองของรัฐไทย

-ไม่มีแหล่งโรงงานหรืออุตสาหกรรมใหญ่ในพื้นที่เพราะมันจะช่วยสร้างงานให้กับคนในพื้นที่ด้วย

2.ด้านการเกษตร

-ไม่มีองค์กรภาครัฐมาสนับสนุนในการรับซื้อสินค้าผลผลิตทางการเกษตร ขาดการบริหารจัดการตามฤดูกาล ซึ่งเป็นช่วงที่มีผลผลิตทางการเกษตรจำนวนมากออกมาสู่ตลาดแต่ไม่สามารถที่จะแก้ปัญหาการล้นตลาดของสินค้าทางการเกษตรได้

-สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ยังขาดการส่งเสริมในด้านวิทยาการทางการเกษตรจากภาครัฐ ประชาชนไม่มีความรู้ในเรื่องวิทยาการด้านการเกษตรของการพัฒนาการทางการเกษตร

-ปัญหาความมั่นคงของราคาสินค้าทางการเกษตรที่ขึ้น ๆ ลง ๆ ไม่มีความแน่นอนในเรื่องราคาตามกลไกของตลาดแต่ราคาสินค้าในตลาดไม่มีการปรับลดมีแต่เพิ่มขึ้นตลอด

-โดยภาพรวมประชาชนยอมรับในเรื่องความสมบูรณ์ของพื้นที่นี้แต่ประชาชนยังขาดความรู้ในเรื่องของความรู้ทางการเกษตรเพื่อที่จะช่วยในปริมาณของผลผลิต

-รัฐยังขาดกลไกในการช่วยเหลือเกษตรกรผู้มีรายได้น้อยไม่มีแหล่งทุนและไม่สามารถเข้าถึงแหล่งทุนได้ง่ายเพื่อที่จะลงทุนเพื่อไปทำการเกษตร

-ไม่มีกลไกหรือแนวทางการแก้ปัญหาราคาผลผลิตทางการเกษตรตกต่ำด้วยการแปรรูปสินค้าทางการเกษตรในขณะที่ราคาสินค้าอุปโภคบริโภคเพิ่มขึ้นตลอด

-ไม่มีทิศทางจากภาครัฐว่าในปัจจุบันเราควรปลูกอะไรและอนาคตเราควรปลูกอะไร และประชาชนไม่มีความรู้ในเรื่องด้านการเกษตรที่ทำได้คือแบบธรรมชาติแต่ศาสตร์ใหม่ไม่มีการถ่ายทอดให้กับเกษตรกรในพื้นที่เท่าที่ควรและความรู้เหล่านี้จะทำให้เกษตรกรสามารถที่จะแก้ปัญหาด้วยตัวของเขาเอง

-รัฐยังไม่มีกลไกและแนวทางที่ชัดเจนในการแก้ปัญหาชาวบ้านไม่มีพื้นที่ที่จะทำการเพาะปลูกที่เป็นเหตุของการบุกรุกป่าสงวน

3.ด้านการท่องเที่ยว

-จากข้อมูลสรุปที่ผู้ศึกษาได้สนทนากับผู้ให้ข้อมูลถึงความเห็นของผู้นำชุมชนต่อการพัฒนาในด้านการท่องเที่ยวในจังหวัดชายแดนภาคใต้ยังขาดการส่งเสริมและพัฒนา ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ยังขาดการดูแลและบูรณะแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และแหล่งธรรมชาติ

-ยังขาดการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวให้กับนักท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศอย่างเพียงพอและทั่วถึง

-สำหรับบางแหล่งท่องเที่ยวมีการเก็บราคาเข้าชมสถานที่ที่ค่อนข้างจะแพง และขาดการดูแลบำรุงซ่อมแซมอาคารสถานที่ที่ต่าง ๆ และทิ้งไว้เป็นเวลานาน

-การขาดการเอาใจใส่ดูแลในเรื่องของความปลอดภัยในเรื่องของที่จอดรถในบางแหล่งพื้นที่ท่องเที่ยว

-นอกจากนี้แล้วยังพบว่า การหละหลวมในการควบคุมสินค้าในสถานที่แหล่งท่องเที่ยวแพงกว่าที่อื่นๆ และไม่มีการควบคุมคุณภาพของอาหาร

-นอกจากนี้ยังมีการสะท้อนให้เห็นการขาดความเชื่อมั่นในเรื่องของการให้ความปลอดภัยโดยเจ้าหน้าที่ในเรื่องของความปลอดภัยของทรัพย์สินที่ติดตัวนักท่องเที่ยว

-ไม่มีรถเมล์เชื่อมต่อระหว่างตัวเมืองกับสถานที่ท่องเที่ยวซึ่งถือว่าเป็นปัจจัยในการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวอย่างหนึ่ง

-การตั้งป้ายที่เป็นแผนที่การแนะนำแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ที่มีในจังหวัดชายแดนใต้ไม่ค่อยปรากฏถึงมีก็ดูเล็กมากและไม่เยอะและไม่ได้บูรณะทำให้ใหม่อยู่เสมอ

-ขาดการโปรโมทถึงแหล่งท่องเที่ยวตามสื่อต่าง ๆ

-แหล่งท่องเที่ยวขาดการส่งเสริมกิจกรรมนันทนาการอื่น ๆ เช่น มีกิจกรรมขี่ม้าหรือมอเตอร์ไซด์เซสบอร์ด หรือเป็นฟาร์มสัตว์

-ผู้ประกอบการขาดความรู้ในเรื่องของจัดทัศนียภาพของสถานที่แหล่งท่องเที่ยว

-ขาดการพัฒนาถนนเส้นทางที่จะเข้าไปสู่แหล่งท่องเที่ยวไม่ค่อยดีเท่าที่ควรรวมถึงความสะอาดของข้างถนนยังไม่ค่อยสะอาด

-ขาดการพัฒนาสถานที่หรือแหล่งท่องเที่ยวที่มีในพื้นที่ส่วนมากทัศนียภาพดูไม่ค่อยดึงดูดนักท่องเที่ยวเท่าไรเพราะมีการจัดตั้งป้อมรักษาความปลอดภัยของเจ้าหน้าที่รัฐบาลที่มั่นคงแล้วไม่เป็นบรรยากาศของแหล่งท่องเที่ยวทำให้นักท่องเที่ยวรู้สึกที่ไม่ปลอดภัยหรือมองเป็นบรรยากาศของสนามสงคราม

-ขาดการโปรโมทให้มีการขายของที่ระลึกที่เป็นผลิตภัณฑ์ที่มาจากท้องถิ่นในแหล่ง/สถานที่ท่องเที่ยว

-ขาดความเข้มงวดในเรื่องของการดูแลความสะอาด และมีการทำลายแหล่งธรรมชาติ

อภิปรายผล

การอภิปรายผลการศึกษาความเห็นของผู้นำชุมชนต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของรัฐในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้สามารถที่จะอภิปรายเป็นรายด้านดังนี้

1.ด้านการค้าชายแดน จากผลวิจัยผู้นำชุมชนเห็นว่ารัฐยังขาดการพัฒนาและส่งเสริมการค้าชายแดนทั้ง ๆ ที่การพัฒนาเมืองชายแดนในฐานะที่เป็นหน้าตาของประเทศและเป็นปัจจัยสำคัญต้นๆ ในการพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของมธุรดา สมัยสกุล (2557:บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาเรื่อง “แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจการค้าชายแดน กรณีศึกษาตลาดมิตรภาพชายแดนไทย-กัมพูชา” ส่วนหนึ่งของข้อค้นพบที่สอดคล้องกับข้อค้นพบของการศึกษาชิ้นนี้คือเรื่องของปัจจัยส่งเสริมการค้าชายแดนคือ ข้อกฎหมาย ระเบียบ วิธีปฏิบัติของการนำเข้า ส่งออกผ่านชายแดนของทั้งสองประเทศ เนื่องจากขั้นตอนมาก และความไม่แน่นอนของวิธีปฏิบัติของเพื่อนบ้าน ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อการซื้อขายสินค้า เช่น การตรวจสอบสินค้าก่อนข้ามพรมแดนของแต่ละประเทศ มีความซ้ำซ้อน ต้องผ่านการตรวจสอบจากเจ้าหน้าที่ศุลกากร และต้องตรวจทุกรายซึ่งจะทำให้เกิดความล่าช้า นอกจากนี้แล้วผู้ให้ข้อมูลก็ยังได้สะท้อนถึงการขาดการพัฒนาหรือพัฒนายังไม่ดีเท่าที่ควรในพื้นที่ด้านบริเวณชายแดนเมื่อเปรียบเทียบกับฝั่งมาเลเซียจะเห็นความแตกต่างของระดับการพัฒนาซึ่งสอดคล้องกับงานเขียนของ นันธิกา ทังสุพานิช(2545:41) ที่ได้กล่าวถึงการเตรียมความพร้อมเมืองชายแดนของไทยค่อนข้างจะด้อยกว่ามาเลเซียมาก เราจะเห็นได้ตั้งแต่ตัวอาคารของด่านชายแดนฝั่งมาเลเซีย จะมีที่ขายสินค้าปลอดภาษีไว้ต้อนรับนักท่องเที่ยวไทย และอาคารทำการของเจ้าหน้าที่ไอศูร่า ซึ่งผิดกับฝั่งไทยที่ยังขาดสิ่งเหล่านี้เนื่องจากปัญหาข้อจำกัดในเรื่องของงบประมาณและเรื่องที่ดิน และเมื่อเลยเข้าไปอีกไม่กี่กิโลไมล์จากชายแดนนั้นก็จะเป็นเขตประกอบอุตสาหกรรมเพราะมาเลเซียเองยังต้องพึ่งแรงงานไทยในบางส่วน ซึ่งไทยน่าจะเอาข้อได้เปรียบในเรื่องของค่าจ้างแรงงานมาพัฒนาเขตประกอบอุตสาหกรรมบริเวณชายแดนบ้าง และเป็นการเตรียมความพร้อมของเมืองชายแดนและการค้าชายแดนประเทศไทยภาครัฐจำเป็นต้องเร่งปรับปรุงกฎระเบียบทั้งด้านการส่งเสริมและการลงทุน ระเบียบศุลกากร และการตรวจคนเข้าเมืองให้อำนวยความสะดวกและดึงดูดนักลงทุนและนักท่องเที่ยวให้มากที่สุด เพื่อให้เมืองชายแดนเป็นเมืองหน้าด่านของไทยได้อย่างเต็มภาคภูมิ

นอกจากนี้แล้วผู้นำชุมชนได้สะท้อนให้เห็นถึงความเหลื่อมล้ำในเรื่องของโอกาสและความสามารถในการค้าและเหลื่อมล้ำทั้งในเรื่องของความรู้ในขณะเดียวกันได้สะท้อนถึง การไม่มีกลไกที่ชัดเจนของรัฐในการยกระดับฐานะทางเศรษฐกิจของคนในพื้นที่เพราะไม่มีกลไกที่เปิดโอกาสให้ง่ายที่จะเข้าสู่แหล่งทุนโดยเฉพาะสถาบันทางการเงินที่มีอยู่ในพื้นที่ และสะท้อนให้เห็นถึงการขาดประสิทธิภาพของนโยบายของรัฐในการพัฒนาแหล่งทุนจากรัฐเองหรือรัฐเข้าไปส่งเสริมสนับสนุนให้คนในพื้นที่สร้างแหล่งทุนให้กับตัวเอง ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษา สัญญา เจริญศรีวงศ์ (2531:บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง “การบริหารงานสหกรณ์การเกษตรกับการพัฒนาชนบท” ซึ่งพบว่า การพัฒนาชนบทในประเทศไทย แม้ว่าจะได้กระทำกันมาเป็นเวลานาน และเป็นที่กำลังกล่าวขวัญถึงตลอดมามิขาดสาย แต่เป็นที่น่าเสียดายที่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติในอดีต มักจะมองชนบทในแง่ที่มีความสำคัญเป็นอันดับรอง มุ่งเห็นความเจริญเติบโตโดยส่วนรวมเป็นอันดับแรก ทรัพยากรที่จัดสรรให้แก่การพัฒนาชนบทมักจะเป็นส่วนที่เหลือจากการพัฒนาด้านอื่น ๆ แล้ว นอกจากนั้นการพัฒนาปัญหาความยากจนในชนบท ยังถูกมองในทำนองการประชาสงเคราะห์ เป็นเหตุให้การพัฒนาชนบทเท่าที่เป็นมา กระทำกันในรูปแบบของการสงเคราะห์(full subsidy) หยิบยื่นให้แก่ชาวบ้านเสียเป็นส่วนใหญ่ ไม่มีเป้าหมายระยะยาวที่จะให้ชาวบ้านช่วยเหลือตนเองในที่สุด หมู่บ้านในชนบทคอยแต่จะรับความช่วยเหลือไม่คิดพึ่งตนเอง

เมื่อหน่วยงานต่าง ๆ หมดงบประมาณหมดวาระก็ถอนตัวออกไป โครงการต่าง ๆ ก็ถูกทอดทิ้งไม่ได้รับการเหลียวแล

การพัฒนาเศรษฐกิจในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นลักษณะการกระจุกตัวกับกลุ่มบุคคลที่มีอิทธิพลในวงการเศรษฐกิจเพียงไม่กี่คนไม่ได้กระจายให้กับคนในพื้นที่เท่าที่ควรข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับงานเขียนของ ชีระพงษ์ มาลัยทอง(2548:60-65) ที่ได้เขียนถึงเรื่อง “ภาคใต้ สะพานเศรษฐกิจเพื่อสร้างความมั่นคงของประเทศ” โดยกำหนดให้กลุ่มจังหวัดชายแดนภาคใต้มีทิศทางในการพัฒนาหนึ่งในนั้นคือการกระจายการพัฒนาจากพื้นที่ที่ได้รับผลการพัฒนาสูงไปสู่พื้นที่ที่ด้อยโอกาสและสามจังหวัดชายแดนใต้มากขึ้นเนื่องจากปัจจุบันการพัฒนายังกระจุกตัวอยู่ในบางพื้นที่ส่งผลให้เกิดความเหลื่อมล้ำภายในภาคใต้

การหละหลวมของกลไกรัฐในการเอาผิดกับกลุ่มธุรกิจเถื่อนที่มีอยู่ในพื้นที่นอกจากนี้ผู้ให้ข้อมูลได้สะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์เกี่ยวโยงระหว่างผู้มีอิทธิพลในทางเศรษฐกิจกับคนของรัฐที่มีการเกื้อกูลกันทั้งเศรษฐกิจและการเมืองทั้งระดับท้องถิ่นและระดับชาติเป็นเหตุให้ภาพของรัฐบาลถูกมองในแง่ลบ

ในมุมมองของผู้ผู้นำชุมชนมองว่ารัฐกลับมองข้ามในการพัฒนาเศรษฐกิจที่เน้นให้กับคนในท้องถิ่นเช่นเรื่องการทำตลาด โอท็อป OTOP สามารถที่จะเข้าไปถึงของกลุ่มอาชีพให้เป็นรูปธรรมซึ่งแย้งกับยุทธศาสตร์กระทรวงอุตสาหกรรม ภาคเศรษฐกิจฐานรากผลิตภัณฑ์ชุมชนและท้องถิ่นจะได้รับการสนับสนุนให้มีคุณภาพเป็นที่ยอมรับของผู้บริโภคตามศักยภาพทางการตลาดในระดับต่างๆ คือระดับภูมิภาคระดับชาติและระดับการส่งออกโดยจัดระบบการบริหารจัดการโครงการแบบบูรณาการเพื่อเสริมสร้างเทคโนโลยีและการจัดการควบคู่ไปกับการสนับสนุนด้านการตลาด(สำนักพัฒนาบุคลากร ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ 2552)

นอกจากนี้ยังพบว่าการจัดระเบียบของสถานที่จอดรถบริการสาธารณะในบริเวณด้านยังไม่มีความเป็นระเบียบและระบบของรถแท็กซี่และรถเมล์จากด่านฝั่งไทยสู่ปลายทางต่างๆยังไม่มีกำหนดชัดเจนว่ารถไหนเป็นแท็กซี่และแสดงความชัดเจนของป้ายรถที่บอกถึงต้นทางปลายทางเอกชนหรือรถร่วมบริการหรือป้ายแสดงความเป็นเจ้าของรัฐยังไม่ให้ความสำคัญในการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของเมืองด่านเพราะถือว่าเป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศเช่นกันการจัดระเบียบของร้านค้าแผงลอยและความสะอาดรวมถึงการจัดระเบียบให้กับหญิงขายบริการ ขาดการพัฒนาและส่งเสริมในเรื่องของกลไกที่จะเข้าถึงแหล่งทุนสำหรับคนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้บวกกับประชาชนไม่ค่อยมีองค์ความรู้ในเรื่องของการค้าขาย ทำให้ประชาชนในพื้นที่ส่วนมากไม่สามารถที่จะหาแหล่งทุนมาลงทุนในการประกอบอาชีพได้

ในบริเวณชายแดนใต้ยังขาดการพัฒนาและส่งเสริมในการลงทุนไม่ว่าจากภาครัฐหรือรัฐพลักดันให้เอกชนเข้ามาลงทุน อาจจะเป็นเพราะกลัวเหตุสถานการณ์ความรุนแรงความหละหลวมในการในการปฏิบัติงานเจ้าหน้าที่รัฐหรือมีการคอร์รัปชันทำให้เกิดความหย่อนยานในเรื่องของกฎหมายการควบคุมสินค้าหนีภาษีที่ทะลักเข้ามาอย่างมาก

ปัญหาการค้ายาเสพติดถือว่าเป็นปัญหาของเมืองชายแดนใต้ มีการเลี่ยงการใช้ภาษีมาก แสดงว่ามีปัญหาในเรื่องของจิตสำนึกในการเป็นพลเมืองของรัฐไทยไม่มีแหล่งโรงงานหรืออุตสาหกรรมใหญ่ในพื้นที่ เพราะมันจะช่วยสร้างงานให้กับคนในพื้นที่ด้วย

2.ด้านการเกษตร จากข้อมูลการสัมภาษณ์พบว่าโดยทุกประเด็นกลุ่มผู้นำได้สะท้อนถึงการพัฒนาที่ยังขาดในเรื่องการพัฒนาและส่งเสริมไม่มีองค์การภาครัฐมาสนับสนุนในการรับซื้อสินค้าผลผลิตทางเกษตรขาดการบริหารจัดการตามฤดูกาล ซึ่งเป็นช่วงที่มีผลผลิตทางการเกษตรจำนวนมากออกมาสู่ตลาดแต่ไม่

สามารถที่จะแก้ปัญหาการล้มตลาดของสินค้าทางการเกษตรได้ สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ยังขาดการส่งเสริมในด้านวิชาการทางการเกษตรจากภาครัฐ ประชาชนไม่มีความรู้ในเรื่องวิชาการด้านการเกษตรของการพัฒนาทางการเกษตรโดยภาพรวมประชาชนยอมรับในเรื่องความสมบูรณ์ของพื้นที่นี้แต่ประชาชนยังขาดความรู้ในเรื่องของความรู้ทางการเกษตรเพื่อที่จะช่วยในปริมาณของผลผลิต รัฐยังขาดกลไกในการช่วยเหลือเกษตรกรผู้มียาได้น้อยไม่มีแหล่งทุนและไม่สามารถเข้าถึงแหล่งทุนได้ง่ายเพื่อที่จะลงทุนไปทำการเกษตร ซึ่งสอดคล้องกับงานเขียนของสัญญา เจริญศรีวงศ์(2531:บทคัดย่อ) ที่ได้เขียนถึงข้อบกพร่องในการพัฒนาและการส่งเสริมในด้านการเกษตรของรัฐในแผนพัฒนาเศรษฐกิจที่ผ่านๆมา ในอดีตจะให้ความสำคัญในการพัฒนาส่งเสริมด้านการเกษตรในอันดับรอง ๆ จะจัดทรัพยากรเข้าไปพัฒนาในด้านการเกษตรที่อยู่ตามชนบทที่หนีจากการใช้ในด้านอื่นมาแล้ว การพัฒนาความยากจนของเกษตรกรที่อยู่ในชนบทยังถูกมองในทำนองการประสาสงคราม เป็นเหตุให้การพัฒนาชนบทกระทำกันในรูปแบบของกระแสสงคราม โดยหยิบยื่นให้ชาวบ้านเสียเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งไม่มีเป้าหมายระยะยาวที่จะให้ชาวบ้านช่วยเหลือตนเองในที่สุด ทำให้เกษตรกรตามชนบทคอยแต่ความช่วยเหลือจากหน่วยงานของรัฐ เมื่อหน่วยงานหมดงบประมาณหมดวาระก็ถอยตัวออกไป โครงการต่าง ๆ ก็ถูกทอดทิ้งไม่มีใครเหลียวแลจนถึงปัจจุบัน การพัฒนาปัญหาความเดือดร้อนของเกษตรกรที่มีอยู่ในชนบทกระจายทั่วประเทศได้เปลี่ยนโฉมกลับเน้นพัฒนาที่ตัวของคนให้สามารถพึ่งพาช่วยเหลือตัวเอง ด้วยการผลักดันให้เกษตรกรรวมตัวกันแล้วจัดตั้งองค์กรขึ้นมาอาจจะจะเป็นในรูปแบบของหุ้นส่วน สหกรณ์การเกษตร ซึ่งสมาชิกจะบริหารกันเองและผลประโยชน์ต่าง ๆ ก็เกิดแก่สมาชิกเอง ในบางพื้นที่ที่ประสบกับความสำเร็จแต่อีกหลายพื้นที่กลับไม่ประสบความสำเร็จเนื่องมาจากเกษตรกรที่เป็นสมาชิกขาดองค์ความรู้ ความเข้าใจ ความสำนึกในบทบาทหน้าที่ที่มีต่อสหกรณ์การเกษตร และนโยบายพร้อมทั้งการปฏิบัติของรัฐบาลที่เกี่ยวกับการพัฒนาและส่งเสริมสหกรณ์การเกษตรยังมีความไม่แน่นอนจริงจังและชัดเจน ทั้ง ๆ ที่สหกรณ์การเกษตรนั้นเป็นองค์กรที่ทั่วโลกเขายอมรับกันว่าเป็นองค์กรที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาเกษตรกรที่กระจายอยู่ตามชนบท ไม่มีกลไกหรือแนวทางการแก้ปัญหาการขาดผลผลิตทางการเกษตรตกต่ำด้วยการแปรรูปสินค้าทางการเกษตรในขณะที่ราคาสินค้าอุปโภคบริโภคเพิ่มขึ้นตลอดประเด็นนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ลุง วีระนาวัน และ ชีรศักดิ์ อุ่นอารมณ์เลิศ(2553:บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการสื่อสารความรู้เศรษฐกิจพอเพียงสู่เกษตรกรปลูกฝรั่งชมพูคุณภาพ เพื่อแก้ไขความยากจนในเขตพื้นที่จังหวัดนครปฐม ซึ่งพบว่า หนึ่งในปัญหาของเกษตรกรก็คือ ความไม่เป็นธรรมในการจำหน่ายผลผลิต และปัญหาผลผลิตมีมากเกินไปตลาดต้องการทำให้ราคาผลผลิตสินค้าทางการเกษตรตกต่ำไม่มีทิศทางจากภาครัฐว่าในปัจจุบันเราควรปลูกอะไร อนาคตเราควรปลูกอะไร และประชาชนไม่มีความรู้ในเรื่องด้านการเกษตรที่ทำก็คือแบบธรรมชาติ แต่ศาสตร์ใหม่ ๆ ไม่มีการถ่ายทอดให้กับเกษตรกรในพื้นที่เท่าที่ควร และความรู้เหล่านี้จะทำให้เกษตรกรสามารถที่จะแก้ปัญหาด้วยตัวของเขาเอง รัฐยังไม่มีกลไกและแนวทางที่ชัดเจนในการแก้ปัญหาชาวบ้านไม่มีพื้นที่ที่จะทำการเพาะปลูกเป็นเหตุให้ชาวบ้านบุกรุกป่าสงวนทั้ง ๆ ที่เป็นปัญหาสำคัญของคนทั้งประเทศ

3.ด้านการท่องเที่ยว จากข้อมูลที่ได้จากการสนทนากับผู้นำชุมชนเรื่องการพัฒนาในด้านการท่องเที่ยวในจังหวัดชายแดนภาคใต้ยังขาดการส่งเสริมและพัฒนาซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ อาธิ ครูศากวงศ์(2551:บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาเรื่อง “ปัจจัยของหุ้นส่วนเศรษฐกิจที่มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาเศรษฐกิจ บริเวณกลุ่มจังหวัดชุมพร ระนองและสุราษฎร์ธานี” ซึ่งส่วนหนึ่งจากข้อค้นพบที่กล่าวถึงหุ้นส่วนเศรษฐกิจมิได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาเศรษฐกิจด้านการค้า การลงทุน การท่องเที่ยวและการบริการ

อย่างที่ควรจะเป็นแต่กลับได้รับการพัฒนาในอันดับท้ายสุดทั้ง ๆ ที่ประเทศไทย และภาคใต้ของไทยปัจจุบัน จำเป็นอย่างยิ่งต้องอาศัยแรงขับเคลื่อนเศรษฐกิจด้านการค้า การลงทุน การท่องเที่ยวและการบริการในอันดับต้น ๆ ของการพัฒนาแสดงให้เห็นถึงการขาดความร่วมมือของหุ้นส่วนเศรษฐกิจบริเวณกลุ่มจังหวัดดังกล่าว ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ยังขาดการดูแลและบูรณะแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และแหล่งธรรมชาติ ซึ่งสอดคล้องกับงานเขียนของ คำรง แสงทวีเลิศ และนันทิกา ทังสุพานิช(2545:42-43) ที่ได้เขียนเรื่อง “เขตเศรษฐกิจพิเศษ แนวคิดใหม่ในการพัฒนาพื้นที่เฉพาะ สิ่งที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาใด ๆ ก็แล้วแต่ จะต้องไม่ทำลายวิถีชีวิตและศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น การเปิดโอกาสให้ชุมชนในท้องถิ่นได้เข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่เริ่มแรก รวมถึงการอนุรักษ์และรักษาสภาพแวดล้อมให้ยั่งยืนตลอดไป ยังขาดการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวให้กับนักท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศอย่างเพียงพอและทั่วถึง สำหรับบางแหล่งท่องเที่ยวมีการเก็บราคาเข้าชมสถานที่ที่ค่อนข้างจะแพง และขาดการดูแลบำรุงซ่อมแซมอาคารสถานที่ที่ต่าง ๆ และทิ้งไว้เป็นเวลานาน การขาดการเอาใจใส่ดูแลในเรื่องของความปลอดภัยในเรื่องของที่จอดรถในบางแหล่งพื้นที่ท่องเที่ยว นอกจากนี้แล้วยังพบว่าหะหลวมในการควบคุมการค้าตามสถานที่แหล่งท่องเที่ยว และรู้สึกว่าการค้าจะแพงกว่าที่อื่น ๆ ไม่มีการควบคุมคุณภาพของอาหาร นอกจากนี้ยังมีการสะท้อนให้เห็นการขาดความเชื่อมั่นในเรื่องของการให้ความปลอดภัยของเจ้าหน้าที่ดูแลเรื่องความปลอดภัยของทรัพย์สินที่ติดตัวนักท่องเที่ยวไม่มีรถเมล์เชื่อมต่อระหว่างตัวเมืองกับสถานที่ท่องเที่ยวซึ่งถือว่าเป็นปัจจัยในการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวอย่างหนึ่ง การตั้งป้ายที่เป็นแผนที่การแนะนำแหล่งท่องเที่ยวต่างๆที่มีในจังหวัดชายแดนภาคใต้ไม่ค่อยปรากฏถึงมีก็ดูเล็กมากและไม่ได้บูรณะซ่อมแซมให้ใหม่อยู่เสมอ ขาดการโปรโมทแหล่งท่องเที่ยวตามสื่อต่าง ๆ แหล่งท่องเที่ยว ขาดการส่งเสริมกิจกรรมนันทนาการ เช่น มีกิจกรรมขี่ม้าหรือมอเตอร์ไซด์

เชลบอร์ด หรือเป็นฟาร์มสัตว์ ฯลฯ ผู้ประกอบการขาดความรู้ในเรื่องการจัดทัศนียภาพของแหล่งท่องเที่ยว และยังขาดการพัฒนาถนนเส้นทางที่จะเข้าไปสู่แหล่งท่องเที่ยวไม่ค่อยดีเท่าที่ควรรวมถึงความสะอาดของข้างถนน ขาดการพัฒนาสถานที่หรือแหล่งท่องเที่ยวที่มีในพื้นที่ส่วนมากทัศนียภาพไม่ค่อยดึงดูดนักท่องเที่ยวเท่าไรเพราะมีการจัดตั้งป้อมรักษาความปลอดภัยของเจ้าหน้าที่รัฐ มันดูแล้วไม่เป็นบรรยากาศของแหล่งท่องเที่ยวทำให้นักท่องเที่ยวรู้สึกว่าจะไม่ปลอดภัยหรือมองเป็นบรรยากาศของสนามสงคราม ขาดการโปรโมทให้มีการขายของที่ระลึกเป็นผลิตภัณฑ์จากท้องถิ่นในแหล่ง/สถานที่ท่องเที่ยว ขาดความเข้มงวดในเรื่องของการดูแลความสะอาด และมีการทำลายแหล่งธรรมชาติ ทั้งหมดที่กล่าวมาถึงปัญหาในการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ นั้น ยังกระจุกในพื้นที่เศรษฐกิจหลัก จะเห็นได้ว่ารัฐบาลจะให้ความสำคัญในการพัฒนาพื้นที่ภูเก็หรือบริเวณจังหวัดติดฝั่งอันดามันมากกว่าในสามจังหวัดชายแดนใต้ ปัจจุบันนี้ถือว่าเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำระหว่างสามจังหวัดชายแดนใต้กับจังหวัดอื่น ๆ (ธีรพงศ์ มาลัยทอง, 2548:60-65) ทั้ง ๆ ที่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10(พ.ศ.2550-2554) ได้กำหนดให้ พัฒนาประเทศไทยให้เป็นการท่องเที่ยวคุณภาพ มีมาตรฐานความปลอดภัยและบริการระดับสากล เน้นเอกลักษณ์และวัฒนธรรมไทยควบคู่กับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติส่งเสริมการตลาดท่องเที่ยวเชิงรุกทั้งในและต่างประเทศเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว แต่บริบทของสามจังหวัดชายแดนใต้แหล่งท่องเที่ยวยังถือว่าเป็นพื้นที่ห่างไกลจากเขตเศรษฐกิจหลักและประกอบกับเหตุการณ์ความรุนแรงทำให้พื้นที่ไม่ค่อยได้รับความสนใจจากภาครัฐในการพัฒนาเท่าที่ควร

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.ด้านการค้าชายแดน

ในการพัฒนาและส่งเสริมของรัฐในด้านการค้าชายแดนควรให้ความสำคัญในการพัฒนาระบบการบริการของเมืองด่าน เช่น ลดขั้นตอนของเอกสารและใช้เทคโนโลยีแทนการใช้กระดาษในการเข้าออกที่ด่าน และจัดระเบียบแผนผังเมือง รวมถึงสถานที่จอดรถโดยสารสาธารณะให้เป็นระเบียบ รวมถึงพัฒนากลไกการรักษาความปลอดภัยของรถโดยสารทำให้ผู้บริการมีความรู้สึกมั่นใจและปลอดภัย รวมถึงการรักษาภาพพจน์ของเมืองด่าน เช่นการจัดการสถานที่ของหญิงขายบริการให้เป็นเขตพื้นที่เฉพาะรัฐควรส่งเสริมและพัฒนานักธุรกิจหรือผู้ประกอบการของคนในพื้นที่ด้วยความรู้วิทยาการที่เหมาะสมกับศักยภาพและความสามารถของคนในพื้นที่พร้อมจะรับมือกับการเข้ามาของสมาคมเศรษฐกิจอาเซียน พัฒนากลไกการสร้างแหล่งทุนด้วยตนเองของคนในพื้นที่ และรัฐควรพัฒนาระบบกลไกที่เอื้อหรือง่ายที่จะเข้าถึงแหล่งทุนของสถาบันทางการเงินต่าง ๆ ที่มีอยู่ในพื้นที่ พัฒนากลไกการตลาดของสินค้าโอท็อปให้มั่นคงและยั่งยืน

2.ด้านการเกษตร

รัฐควรพัฒนาส่งเสริมกลไกในการถ่ายทอดความรู้วิทยาการด้านการเกษตรแบบใหม่ๆโดยผ่านสื่อต่างๆ เพื่อให้ถึงประชาชนรวมถึงกลไกการตลาด การแปรรูปเพื่อให้เกิดมูลค่าเพิ่มในสินค้าทางการเกษตร รวมถึงการดูแลป้องกันสุขภาพจากสารเคมีที่ใช้ในการเกษตรต่างๆ

รัฐต้องกำหนดทิศทางการเกษตรว่าปัจจุบันเราควรปลูกพืชอะไรและอนาคตอีกกี่ปีเราจะปลูกอะไรให้รัฐเป็นคนศึกษาวางแผนเพื่อป้องกันสินค้าล้นตลาด พัฒนาส่งเสริมกลไกการสร้างกองทุนเพื่อเกษตรกรในพื้นที่ด้วยตัวของเขาเอง หาแนวทางการแก้ปัญหาของคนที่ไม่มีการปลูกทางการเกษตรให้เป็นรูปธรรม

3.ด้านการท่องเที่ยว

ควรมีการส่งเสริม พัฒนา สถานที่ท่องเที่ยวที่เป็นโบราณสถานที่มีอยู่ในพื้นที่ ควรมีการเชื่อมต่อของรถโดยสารสาธารณะระหว่างตัวเมืองและแหล่งท่องเที่ยวสำคัญๆที่มีอยู่ในพื้นที่สามจังหวัดเพื่อเพิ่มความสะดวกกับนักท่องเที่ยวที่มาจากต่างพื้นที่และไม่มีพาหนะที่เป็นส่วนตัว สร้างความตระหนักให้กับคนในพื้นที่ในเรื่องของการรักษาความสะอาดในสถานที่หรือแหล่งท่องเที่ยว โดยผ่านหลักสูตรหรือกิจกรรมเสริมตั้งแต่อนุบาลจนถึง สถาบัน หน่วยงาน องค์กรต่างๆ และให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีมาตรการ หรือแรงจูงใจ ให้มีการรักษาความสะอาด รัฐควรผลักดันส่งเสริมหน่วยงานในพื้นที่หรือที่มีความเกี่ยวข้องให้เคร่งครัดในเรื่องของการให้บริการ อำนวยความสะดวก หรืออำนวยความสะดวก ในสถานที่ท่องเที่ยวหรือควรมีมาตรการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่หละหลวมหรือละเลยในการปฏิบัติหน้าที่ พัฒนาหรือถ่ายทอดองค์ความรู้ใหม่ๆให้แก่เจ้าของสถานที่แหล่งท่องเที่ยวที่เอกชนเป็นเจ้าของในการพัฒนาปรับปรุงภูมิทัศน์สถานที่ การเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวรวมถึงกลไก มาตรการการรักษาความปลอดภัย การป้องกันจากภัยธรรมชาติ หรือการกระทำของมนุษย์ ที่อาจจะเกิดในสถานที่ท่องเที่ยว ผลักดันส่งเสริมให้สถานที่ท่องเที่ยวมีความพร้อมในความเป็นสากลทั้งระบบไม่ว่าจะเป็นภาษาในการสื่อสาร เอกสารแผ่นพับ ความรู้ความเข้าใจในวัฒนธรรมที่หลากหลายที่กำลังจะมากับการเปิดตัวของอาเซียนให้มีการโปรโมทแหล่งท่องเที่ยวตามสื่อต่าง ๆ และที่สำคัญที่สุดรัฐต้องทำให้คนนอกพื้นที่มีความรู้สึกมั่นใจในความปลอดภัยจากเหตุการณ์ความรุนแรงและต้องลดการโปรโมทสื่อที่ออกเป็นทางลบของพื้นที่

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

จากการศึกษาเรื่องนี้ทำให้ผู้ศึกษาเกิดความคิดว่าหากมีการศึกษาในเรื่องเช่นนี้ครั้งต่อไปควรกำหนดวัตถุประสงค์ของการศึกษาที่สะท้อนความเห็นของรัฐ หน่วยงานรัฐต่อการพัฒนาสามจังหวัดชายแดนใต้ และทำการเปรียบเทียบความเหมือนความต่างระหว่างความคิดเห็นของคนในพื้นที่สามจังหวัดต่อการพัฒนาของรัฐ เนื่องจากการเก็บข้อมูลในครั้งนี้ผู้ศึกษาได้เก็บข้อมูลกับกลุ่มผู้นำเท่านั้นหากมีการศึกษาครั้งต่อไปเสนอให้เก็บข้อมูลกับกลุ่มคนที่หลากหลายอาชีพและวัยเพราะจะได้สะท้อนในมิติที่กว้างขึ้น

บรรณานุกรม

- ดำรง แสงทวีเลิศ และ นันทิกา ทังสุพานิช. 2545. “เขตเศรษฐกิจพิเศษ:แนวคิดใหม่ในการพัฒนาพื้นที่เฉพาะ”, **วารสารเศรษฐกิจและสังคม**. ปีที่ 39 ฉบับที่ 2 มีนาคม-เมษายน
- ธีระพงษ์ มาลัยทอง, 2548. “ภาคใต้สะพานเศรษฐกิจเพื่อสร้างความมั่นคงของประเทศเศรษฐกิจและสังคม”, ปีที่ 42 ฉบับที่ 2 มีนาคม-เมษายน
- มธุรดา สมัยกุล. 2557. “แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจการค้าชายแดน กรณีศึกษาตลาดมิตรภาพชายแดนไทย-กัมพูชา”, ใน **วารสารวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์**. ปีที่ 25 ฉบับที่ 1 มกราคม-เมษายน
- ลุยง วีระนาวัน, ธีรศักดิ์ อุณารมณเฑียร. 2553. “การพัฒนารูปแบบการสื่อสารความรู้เศรษฐกิจพอเพียงสู่เกษตรกรปลูกฝรั่งชมพู่คุณภาพ เพื่อแก้ไขความยากจนในเขตพื้นที่จังหวัดนครปฐม” , ใน **วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย**. ปีที่1 ฉบับที่2 (มกราคม-มิถุนายน2553)
- สำนักพัฒนาบุคลากร ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.). 2552. **แผนการพัฒนาพื้นที่พื้นที่พิเศษ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้**. ปี 2552-2555.
- สัญญา เจริญศรีวงษ์. 2531. **การบริหารงานสหกรณ์การเกษตรกับการพัฒนาชนบท**. วิทยานิพนธ์ พบ.ม. (รัฐประศาสนศาสตร์) สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
- สุริยะ สะนิวา และคณะ. 2554. **วิจัย เรื่องความเคลื่อนไหวทางการเมืองของพลเมืองพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้**.
- อาธิ ครุศากยวงศ์. 2551. “ปัจจัยของหุ้นส่วนเศรษฐกิจที่มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาเศรษฐกิจ บริเวณกลุ่มจังหวัดชุมพร ระนองและสุราษฎร์ธานี”, ใน **วารสารจุฬาลงกรณ์ธุรกิจปริทัศน์** ปีที่ 30 จ.115-116 พ.ค.-มิ.ย.